

MARTHA HALL KELLY

TRANDAFIRII
PIERDUȚI

Traducere din limba engleză și note
ADINA și GABRIEL RAȚIU

București
2019

sa, Carol, are grijă de grădinile lui Caroline, așa cum și-ar fi dorit Caroline și Eliza.

Producătoarei de film, Stacey Fitzgerald, pentru prietenia ei, pentru documentarul realizat despre „iepurii“ de la Ravensbrück și pentru că mi-a arătat importanța cooperării și a ajutorului reciproc.

Lui Colleen Hildreth, care a avut amabilitatea de a-mi arăta magazinul familiei din Southampton și de a-mi povesti fascinanta lui istorie.

Angajaților de la catedrala Sf. Aleksandr Nevski din Rue Daru, Paris, care mi-au permis să văd cripta și mi-au dat toate informațiile despre aceasta.

Lui Eleanor Southworth și Irinei MacGuire de la Școala Chapin, care mi-au istorisit anii de școală ai lui Caroline Ferriday.

Minunatului nostru ghid rus, Ilia, de la Exeter International Travel, care s-a străduit să mă facă să înțeleg Rusia și mi-a dat curajul de a gusta o gălușcă cu carne de urs.

Personalului de la Muzeul de Istorie Politică din Sankt-Petersburg, care mi-au răspuns cu infinită răbdare la toate întrebările despre istoria politică a Rusiei.

Arhivistei de la Muzeul de Istorie din Southampton, Mary Cummings, care m-a ajutat să dau viață încântătorului orașel.

Soacrei mele, Marian, și celor cinci cumnate, pentru sprijinul acordat și pentru că îmi arată cât de important este să ai alături o familie iubitoare.

Barbarei Bradbury-Pape, fost administrator la Bellamy-Ferriday House & Garden, care mi-a împărtășit vastele sale cunoștințe despre bătrâna casă.

Lui Kathy Murray, care se străduiește să mă mențină sănătoasă, atât trupește, cât și sufletește.

CUPRINS

Prolog. <i>Liuba</i> . 1912.....	7
Capitolul 1. <i>Eliza</i> . 1914.....	13
Capitolul 2. <i>Sofia</i> . 1914.....	23
Capitolul 3. <i>Varinka</i> . 1914.....	39
Capitolul 4. <i>Eliza</i> . 1914.....	48
Capitolul 5. <i>Sofia</i> . 1916.....	63
Capitolul 6. <i>Varinka</i> . 1916.....	75
Capitolul 7. <i>Eliza</i> . 1916.....	85
Capitolul 8. <i>Sofia</i> . 1916.....	99
Capitolul 9. <i>Varinka</i> . 1916.....	113
Capitolul 10. <i>Eliza</i> . 1916.....	126
Capitolul 11. <i>Sofia</i> . 1916.....	130
Capitolul 12. <i>Varinka</i> . 1916.....	144
Capitolul 13. <i>Sofia</i> . 1916.....	148
Capitolul 14. <i>Eliza</i> . 1916.....	158
Capitolul 15. <i>Varinka</i> . 1916.....	163
Capitolul 16. <i>Sofia</i> . 1916.....	166
Capitolul 17. <i>Varinka</i> . 1916.....	169
Capitolul 18. <i>Eliza</i> . 1916.....	173
Capitolul 19. <i>Sofia</i> . 1916.....	183
Capitolul 20. <i>Varinka</i> . 1916.....	186

Capitolul 21. <i>Eliza</i> . 1916.....	190	Capitolul 50. <i>Varinka</i> . 1918.....	432
Capitolul 22. <i>Sofia</i> . 1916.....	202	Capitolul 51. <i>Sofia</i> . 1918.....	436
Capitolul 23. <i>Sofia</i> . 1917.....	207	Capitolul 52. <i>Varinka</i> . 1918.....	443
Capitolul 24. <i>Eliza</i> . 1917.....	215	Capitolul 53. <i>Sofia</i> . 1918.....	445
Capitolul 25. <i>Varinka</i> . 1917.....	225	Capitolul 54. <i>Sofia</i> . 1920.....	448
Capitolul 26. <i>Sofia</i> . 1917.....	229	Capitolul 55. <i>Eliza</i> . 1920.....	454
Capitolul 27. <i>Eliza</i> . 1917.....	236	Epilog. <i>Liuba</i> . 1921.....	461
Capitolul 28. <i>Varinka</i> . 1917.....	245	<i>Nota autoarei</i>	465
Capitolul 29. <i>Sofia</i> . 1917.....	253	<i>Mulțumiri</i>	470
Capitolul 30. <i>Eliza</i> . 1917.....	259		
Capitolul 31. <i>Varinka</i> . 1917.....	270		
Capitolul 32. <i>Sofia</i> . 1917.....	281		
Capitolul 33. <i>Eliza</i> . 1917.....	284		
Capitolul 34. <i>Varinka</i> . 1917.....	297		
Capitolul 35. <i>Sofia</i> . 1917.....	305		
Capitolul 36. <i>Sofia</i> . 1918.....	315		
Capitolul 37. <i>Varinka</i> . 1918.....	327		
Capitolul 38. <i>Eliza</i> . 1918.....	338		
Capitolul 39. <i>Sofia</i> . 1918.....	344		
Capitolul 40. <i>Varinka</i> . 1918.....	356		
Capitolul 41. <i>Eliza</i> . 1918.....	364		
Capitolul 42. <i>Sofia</i> . 1918.....	372		
Capitolul 43. <i>Eliza</i> . 1918.....	384		
Capitolul 44. <i>Varinka</i> . 1918.....	387		
Capitolul 45. <i>Sofia</i> . 1918.....	392		
Capitolul 46. <i>Varinka</i> . 1918.....	399		
Capitolul 47. <i>Sofia</i> . 1918.....	406		
Capitolul 48. <i>Sofia</i> . 1918.....	413		
Capitolul 49. <i>Eliza</i> . 1918.....	421		

Prolog

LIUBA
1912

Am pus miriapodul în papucul Elizei, fiindcă mă gândeam că vrea să o fure pe sora mea, Sofia. Aveam opt ani și îmi pierdusem de curând mama. Nu puteam s-o pierd și pe Sofia.

Eliza Ferriday ne găzduia timp de o săptămână în apartamentul familiei din Paris – două rusoaice, verișoare cu țarul, izgonite din locuința din Sankt-Petersburg, chiar înainte de Crăciun. Tata se recăsătorise și petrecea luna de miere în Sardinia, împreună cu noua lui soție, Agnessa, care nu putea să mă sufere. Pe ea am exersat prima oară farsa cu miriapodul, în noiembrie, când a venit să ne viziteze. Nutrea îndeosebi aversiune față de pasiunea mea pentru astronomie și îl convinsese pe tata să îmi arunce toate hărțile constelațiilor, sub pretext că îmi distrăgeau atenția de la lecțiile de franceză. În ciuda eforturilor ei de a mă ispiti cu un set de ceșcuțe de ceai pentru păpuși, din porțelan de Limoges, am stat aproape toată luna noiembrie bari-cadată în camera mea.

După ce a luat și Sofia vacanță de la școala Brillantmont, din Alpii francezi, ne-am întâlnit la Geneva, de unde urma să luăm trenul spre Paris. Palidă și slabă, încă zguduită de moartea neașteptată a mamei, în primăvară, Sofia aproape că n-a scos o vorbă pe tot parcursul călătoriei, ci a stat cu nasul în cărțile pe care și le luase la ea. Când am coborât în gara din Lyon, s-a oprit pe peron și îi măsura pe pasagerii

care se perindau în jurul nostru. Se gândea oare la mama, care o întâmpina mereu acolo, când venea în vacanță?

La Paris, Eliza, ai cărei soț și fiică nu sosiseră încă de la New York, s-a străduit din răputeri să ne înveselească și nu ne-a lăsat singure o clipă. În prima zi, ne-a dus la o cantină a săracilor din Le Marais, și atunci am observat ce prietenie strânsă se înfiripa între ele. Cu câtă ușurință o făcea pe sora mea să râdă. Munceau cot la cot, în desăvârșită armonie, turnând supă cu polonicul dintr-o imensă oală argintie, în vreme ce eu adunam castroanele murdare de pe mese.

A doua zi, cu inima strânsă de gelozie, le-am privit cum se plimbă, braț la braț, prin târgul de Crăciun și vorbesc despre calitatea superioară a cărnii de găscă față de cea de rață și ce ciocolate să cumpere de la cofetărie. Seara, jucam cărți la gura focului și mă lăsam să câștig, ca să-și poată vedea de discuțiile lor despre romane, bărbați și alte subiecte plictisitoare, după care mai stăteau la palavre până în miez de noapte. Mi-era nespus de dor de casa noastră din Sankt-Petersburg, unde Sofia era doar a mea.

Cu o noapte înainte să plecăm, la scurt timp după ce mă culcasem, au intrat amândouă în dormitorul meu și m-au trezit, când tăciunii încă ardeau în cămin.

– Trezește-te, scumpo, mi-a șoptit Sofia și mi-a dat părul de pe frunte, cum făcea mama de atâtea ori. Pune-ți paltonul peste pijama și vino cu noi.

– Ți-am pregătit o surpriză, a spus Eliza.

Pe jumătate adormită, am ieșit în aerul rece al nopții. Am pornit prin Parisul pustiu și tăcut către Turnul Eiffel și, odată ajunse acolo, ne-am oprit sub o sferă uriașă, neagră ce atârna amenințător deasupra noastră.

– Ce-i aici? am întrebat.

La îndemnul Elizei și al Sofiei, am urcat în grabă trei șiruri de trepte și am intrat prin niște draperii groase, de catifea, într-o cameră întunecoasă. Distingeam prin beznă doar câteva scaune înclinate, de genul celor pe care le vezi pe puntea unui vas, numai că acestea erau tapițate. Eliza și Sofia și-au ales două locuri, iar eu m-am așezat între ele. Oamenii dimprejur procedau la fel.

– M-ați trezit pentru așa ceva? i-am șoptit Sofiei.

– Ai puțină răbdare, mi-a răspuns.

M-a luat de mână, în momentul în care cupola de deasupra s-a luminat de stele, reproducând cerul așa cum îl mai văzusem până atunci de sute de ori de pe pământ. La lumina astrelor, am văzut o sală plină de oameni, întinși pe spate ca noi, cu ochii ațintiți la tavanul imens.

– Se numește globul celest, mi-a explicat Eliza. Sau planetariu.

Stăteam uluită și mă uitam la constelațiile care se profilau pe cerul indigo. Talgerele Balanței. Scorpionul scânteietor. Până și Dragonul, în general abia vizibil, șerpuia acum pe lângă Ursa Mică.

– Acolo trăiește mama, mi-a șoptit Sofia, aplecându-se spre mine.

Am privit, cu răsuflarea tăiată, cum alunecă luna pe boltă și, din plină cum era, rămâne doar o seceră alburie, și m-a cuprins o bucurie cum nu mai simțisem de la moartea mamei.

Eliza m-a prins de cealaltă mână, cu degetele ei calde.

– Eram sigure c-o să-ți placă.

Și, cum stăteam acolo, iar lumea celestă se prefira pe deasupra noastră, am înțeles deodată că nu îmi pierdusem sora. Ci câștigasem una fenomenală.

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul 1

ELIZA

1914

Era o petrecere de primăvară, după tipicul celor din Southampton, cu obișnuitele distracții. Crochet. Badminton. Mici răutăți mondene. Se ținea la locuința mamei din Gin Lane, o clădire capitonată cu lemn alb, înconjurată de o fâșie de peluză arămie, ce cobora, într-o pantă lină, până la ocean. Vila în stil Queen Anne, cunoscută drept Vila Mitchell, după familia tatei, stătea lângă suratele ei aliniate de la un capăt la altul al pleșuvei Peninsule South Fork din Long Island, New York, precum pasagerii de pe puntea unui vapor.

Dacă eram mai atentă în ziua aceea, poate aș fi ghicit care dintre băieții aceia veseli, care încercau să nimerească porțițele de crochet, avea să-și găsească, în curând, moartea în pădurea Argonne și care dintre femei va schimba rochia de mătase în nuanța fildeșului cu una de doliu. N-aș fi arătat spre mine.

Era spre finalul lui mai și mult prea răcoare pentru o petrecere pe malul oceanului, dar mama ținea morțiș să ne luăm la revedere așa cum se cuvine de la prietenii noștri ruși, familia Streșnaiva. Stăteam în imensul salon friguros din fundul casei, de la fereastra căruia, smălțuită cu stropi de sare, ți se înfățișa toată curtea din spate ca de la timoneriei unei nave cu aburi. Din cauza asta, aveai senzația că oaspeții coboară spre plajă printr-un vâl de pâclă.

Am simțit două brațe care mă cuprind de talie, iar, când m-am întors, am dat cu ochii de fiica mea de unsprezece ani, Caroline. Îmi ajungea deja până aproape de umăr și își legase cu o panglică albă părul auriu ca grâul copt. Alături, stătea prietena ei, Betty Stockwell, complet diferită de Caroline, fiind cu vreo doisprezece centimetri mai scundă și deja o frumusețe brunetă în devenire. Cu toate că purtau rochii albe, identice, nu semănau câtuși de puțin.

Caroline m-a strâns cu putere de mijloc.

– Mergem să ne plimbăm pe plajă. Tata m-a rugat să-ți spun că își cere scuze că s-a îmbrăcat fără ajutorul tău, azi-dimineață, așa că, te rog, nu-l pedepsi și lasă-l să-și bea Dubonnet-ul.

Am mângâiat-o pe spate.

– Transmite-i tatălui tău că bărbații daltoniști, care ascund șosete galbene în garderobă, sunt de neiertat.

– Ești mama mea preferată, a spus Caroline, zâmbind.

Apoi a luat-o la fugă spre plajă, pe lângă bărbații care își țineau pălăriile de paie cu mâna, în timp ce pantalonii de flanel le fâlfâiau în bătaia vântului. Doamnele, în pantofi din pânză și costume de in crem peste bluzele vaporoză, întorceau capetele spre soare, bucuroase să simtă din nou briza nordică, după o vacanță petrecută în Palm Beach. Prietenele sufragete ale mamei, marea majoritate îmbrăcate în tafta neagră și mătase, contrastau izbitor cu peluza decolorată, ca niște ciori care se plimbă țanțoșe prin lanul de in.

A apărut mama și m-a luat de braț.

– E cam răcoare pentru o plimbare pe plajă.

La cei șaptezeci de ani ai săi, mama, Caroline Carson Woolsey Mitchell, sau simplu „Carrie“, cum îi spuneau surorile ei, era, ca și mine, o femeie voinică, de peste 1,80 metri înălțime, născută în New England, dintr-o veche familie americană, care îndurase la fel de multe necazuri pe cât uragane.

– Stai liniștită, mamă, că nu pățesc nimic.

Am mijiț ochii și i-am văzut pe Henry, Caroline și Betty, care se plimbau deja pe plajă; fusta albă a lui Caroline era umflată de vânt, de parcă mai avea puțin și își lua zborul.

– S-au descălțat cumva? a întrebat mama. Sper să nu stea prea mult pe-afară.

Valuri înspumate frământau suprafața apei, în timp ce tustrei mergeau agale, cu capetele plecate.

Mama m-a cuprins în brațele ei calde.

– Mă întreb despre ce-or vorbi Caroline și Henry.

– Despre orice. Sunt pierduți în lumea lor.

O pală de vânt i-a smuls de pe cap pălăria de paie lui Henry, dezvelindu-i părul roșcat, iar Caroline s-a repezit să o ia din apă.

– Mare noroc pe ea că are un tată care o adoră, a spus mama.

Ca întotdeauna, avea perfectă dreptate. Ce mă preocupa pe mine însă era dacă fiica mea va tuși iar jumătate de noapte din cauza aerului sărat.

Henry ne-a făcut cu mâna de pe plajă, ca un naufragiat pe o insulă pustie.

I-am răspuns și eu cu un gest.

– Henry are pielea prea albă ca să stea așa mult la soare. O să se ardă.

I-a făcut și mama cu mâna.

– Tare sensibili mai sunt irlandezii.

– Pe jumătate irlandez, mamă.

– O să-ți ducă amândoi dorul, a spus, bătându-mă pe mână.

– Nu lipsesc mult.

Sofia și familia ei veniseră de la Sankt-Petersburg, să petreacă o lună cu noi, iar, a doua zi, urma să plec la Sankt-Petersburg, odată cu ei.

– E normal să-mi fac griji. Rusia e atât de departe. În Saratoga e plăcut în perioada asta.

– S-ar putea să nu mai am altă ocazie să văd Rusia. Bisericile. Baletul...

– Țărănimea flămândă.

– Mai încet, mamă.

– Au abolit șerbia, dar săracii au rămas sclavii țarului.

– Înebunesc dacă mai stau mult închisă aici. Caroline o să se înțeleagă de minune cu Henry.

– Cel puțin nu e război. Deocamdată.

Ziarele prefigurau un conflict cu Germania, dar lumea fusese de atâtea ori pe picior de război, încât mulți newyorkezi nici nu mai dădeau atenție acestor știri.

– Nu te mai frământa, mamă.

A plecat de lângă mine, iar eu am ieșit în vântul salin de pe terasă, unde se purtau tot soiul de conversații amabile,acompaniate de plesnetul valurilor și, din când în când, de pocnetul ciocanelor de crochet. Mi-am croit drum prin mulțime, strecurându-mă printre mătăsuri și cașmiruri, în căutarea prietenei mele, Sofia.

Prietenii mamei și ai tatei se împărțiseră în două tabere distincte. Deși tata murise de câțiva ani, mama nu uita să îi invite prietenii la toate sindrofiile. Pe vremuri, fusese liderul Partidului Republican din New York, ceea ce spunea multe despre prietenii lui: colegi avocați și soțiile lor, finanțiști și câte un magnat care reușise prin forțele proprii.

Prietenii mamei erau clar mai animați: actori și pictori, sufragete de toate formele și mărimile, și câțiva cetățeni străini, veniți din locuri îndepărtate, despre care prietenii tatei doar șușoteau: Nairobi. Bangkok. Massachusetts.

Ca să găsesc grupul rus, trebuia doar să mă ghidez după zarva de glasuri, căci formau un anturaj deosebit de gălăgios, gata oricând să pornească discuții aprinse într-un amestec de franceză, engleză și rusă. Am trecut pe lângă medicul familiei Streșnaiva, dr. Vladimir Leonidovici Abușkin, un bărbat chel și îndesat, îmbrăcat cu haină de linx peste costumul de dimineață, care se contrazicea cu medicul mamei, dr. Forbes.

– Nu mă interesează cum procedați la Sankt-Petersburg, spunea doctorul Forbes, obosit și tras la față, după o viață de vizite nocturne la căpătâiul bolnavilor și gravidelor. Dacă vreți să iasă un copil sănătos, Sofia n-are voie să călătorească. Are nevoie de odihnă și de calciu.

Doctorul Abușkin a dat capul pe spate, disprețuitor.

– Calciu? *Pfui!* Mai are două luni până naște și e sănătoasă tun.

– Dar e periculos. A pierdut deja două sarcini. E riscant să facă o călătorie prea lungă.

I-am găsit pe ruși adunați în capătul terasei din spate, alături de prietenii mei actori: căruntul E.H. Sothern, care stătea în genunchi, și soția lui, Julia Marlowe. Julia le vorbea de la fereastra dormitorului meu, de la etaj, interpretând, împreună cu E.H., una dintre cele mai celebre scene din *Romeo și Julieta*.

– Sunt zorii aproape, aș vrea să fii plecat..., recita de zor Julia, cu brațul întins deasupra mulțimii și umerii acoperiți cu cuvertura de pe patul meu.

Rușii urmăreau scena cu fețe grave, în vreme ce restul invitaților forfoteau dintr-o parte în alta, deloc impresionați de jocul celor mai mari interpreți de Shakespeare ai momentului, pe care îi văzuseră pe scena teatrului în atâtea rânduri. Poate că era curios cum reușeau E.H. și Julia, la cei patruzeci și opt, respectiv patruzeci și cinci de ani ai lor, să joace rolul faimosului cuplu adolescentin, dar trebuia să îi vezi pe scenă, ca să te convingi de talentul lor.

Julia și-a încheiat monologul, în ropot de aplauze și ovații în rusă din partea familiei Streșnaiva. Alcătuiau cel mai vesel grup de pe terasă. Ivan, capul familiei și văr al țarului Nicolae al II-lea, admira valurile agitate, îmbrăcat într-o cămașă ce îi flutura pe lângă corp. Bărbat zvelt și agreabil, cu o oarecare alură europeană, îl cunoscuse pe Henry cu mulți ani în urmă, pe vremea când soțul meu era doar un tânăr negustor de blănuri, angajat de compania Poor Brothers Dry Goods, iar Ivan era reprezentantul Camerei de Comerț a Rusiei.

Cea de-a doua soție a lui Ivan, contesa, stătea deoparte, cu Sofia, gravidă, și soțul ei, Afon, militar de carieră, și le explica pe îndelete cum își trimite rufăria din Rusia la Paris, spre a fi spălată.

Majoritatea oaspeților erau suficient de politicoși cât să nu se uite prea insistent, dar frumoasa rusoaică, trecută de prima tinerețe, era o priveliște spectaculoasă, îmbrăcată după moda pariziană de anul trecut, cu capă de samur pe umeri, șiraguri de perle și diamante atât de mari, cum nu se mai văzuseră vreodată la o petrecere de zi în Southampton.

Sofia mi-a surprins privirea, a zâmbit și a ridicat o sprânceană. Sarcina o prindea de minune; îi dădea un aspect respectabil, spre deosebire de mine, pe vremea când eram gravidă cu Caroline și arătam de parcă purtam în burtă un ponei de Shetland.

Contesa, ignorând cearta ce stătea să se iște între cei doi medici, a tras-o deoparte pe una dintre servitoare.

– Adu-mi un pahar cu apă minerală. Și nu uita să pui gheață, da?

Servitoarea a plecat în grabă, iar contesa a pus o mână pe umărul Sofiei.